15 juni 2021

Högt förtroende för svenska offentliga institutioner men vänskapskorruptionen oroar

En ny rapport från Transparency International visar att svenskar har högt förtroende för offentliga institutioner. Allt fler anser dock att korruptionen ökar i Sverige och var femte person uppger att de använt personliga kontakter inom vård, skola och omsorg för tillgång till olika tjänster.

Förtroendet för offentliga institutioner i Sverige är bland de högsta i EU och endast var femte svensk anser att korruption är ett problem i beslutsfattande instanser - som till exempel regeringen. 44% av svenskarna anser att regeringen beaktar medborgarnas åsikter, vilket också är bland det högsta i EU. Det kan dock jämföras med Finland där 62% av de svarande anser att regeringen lyssnar till medborgarna.

Färre personer än för fem år sedan, då den senaste mätningen utfördes, är rädda för repressalier om de skulle rapportera om oegentligheter (26% jämfört med 33%) vilket är ett välkommet steg i rätt riktning.

Enbart en procent av alla som varit i kontakt med offentliga tjänster i Sverige säger att de betalat eller erbjudit en muta för att få tillgång till olika tjänster. Däremot så uppger en femtedel att de nyttjat personliga kontakter för att få tillgång till olika tjänster – speciellt inom hälsovården eller utbildningssektorn. Under våren uppmärksammades till exempel flertalet fall där närstående till personal inom vårdsektorn fått vaccin mot Covid-19 trots prioriteringen av patientnära personal.

”Barometern visar att vänskapskorruption är en betydande del av det svenska samhället. Genom att nyttja personliga kontakter för att få tillgång och förtur till en tjänst, riskerar de som är mer behov av hjälp att åsidosättas inom t.ex. hälsovården”, säger Ulrik Åshuvud, ordf. i TI Sverige.

Nästan varannan person anser att korruptionsnivån är oförändrad i Sverige, men 31% anser att korruptionen har ökat (genomsnittet i EU är 32%). Detta är en ökning med fem procentenheter från fem år sedan. Och här sticker Sverige ut i jämförelse med våra nordiska grannar – var fjärde dansk anser att korruptionen ökat och 16 procent av svarande i Finland anser detsamma.

”Att nästan var tredje person i Sverige (på plats 15 i EU) anser att korruptionen har ökat i Sverige är en varningssignal. Det är ett tydligt tecken på att regeringens handlingsplan mot korruption måste kompletteras med konkreta åtgärder”, enligt Ulrik Åshuvud.

Företagsledare, tätt följt av bankanställda, anses av de svarande vara mest korrupta i Sverige. Misstron för företagsledare kvarstår oförändrat sedan 2016 års mätning. Penningtvätts-problematiken i flera svenska banker har sannolikt bidragit till att anställda i banker ses vara mer korrupta än exempelvis lokalpolitiker som placerade sig på andra plats 2016. Situationen ser liknande ut i resten av EU-länderna.

En tredjedel av de som medverkade i barometern menar att svenska företag ofta eller mycket ofta förlitar sig på mutor för att vinna offentliga upphandlingar. Även om siffran i Sverige är bland de lägsta i EU så är det alarmerande att var tredje svensk misstror den offentliga upphandlingen. Lika många tror att företag ofta undviker att betala lagstadgade skatter.

Transparency Internationals Global Corruption Barometer – Europeiska Unionen sammanfattar vad fler än 40 000 personer från 27 länder anser om korruption i sina respektive länder. Undersökningen utfördes hösten 2020 och 900 svenskar deltog. Nära en tredjedel av alla tillfrågade i EU uppger att de betalat en muta eller använt personliga kontakter för att få tillgång till samhällstjänster. Hälsosektorn är speciellt utsatt. En majoritet av de svarande i EU menar också att regeringarna i de olika länderna inte har agerat transparent under pandemiåret 2020.

Kontakt:
Ulrik Åshuvud, Ordf., TI Sverige, ulrik.ashuvud@transparency.se eller 070-618 71 04
Lotta Rydström, Exekutivsekreterare, TI Sverige, lotta.rydstrom@transparency.se
eller 072-744 55 58

Transparency Internationals internationella sekretariat, press@transparency.org
Transparency International EU, EUPress@transparency.org eller +32 (0)493 27 52 84